

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบล
ในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อุบลราชธานี เขต 5

The School Administration Based on the Good governance of Sub-district
Quality Schools in Det Udom District under Ubonratchathani Primary
Educational Service Area office 5

อนุจรี สีวะสา

Anucharee Seewasa

มหาวิทยาลัยราชธานี

Ratchathani University, Thailand

Email: anucharee.seewasa@gmail.com

Received April 2, 2021; Revised May 8, 2021; Accepted September 10, 2021

บทคัดย่อ

การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของนักเรียนและผู้มาใช้บริการ โดยใช้วิธีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งต้องคำนึงถึงบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 186 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC เท่ากับ .98 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97 แล้วนำไปใช้เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล; โรงเรียนดีประจำตำบล

Abstract

The School Administration institutions to be efficient. It must be for the benefit of students and visitors who use the service. By using the method of management according to the principles of good governance Which must take into account the role and function Follow the convention In order to achieve the goals set. This article aimed to study the school administration based on the good governance of sub-district quality schools in Det Udom district under Ubonratchathani Primary Educational Service Area office 5. and compare the school administration based on the good governance as classified by school size. The samples used in this study were 186 people by using the stratified random sampling. The research tools were a questionnaire which was a rating scale for 5 levels. IOC of .98 a discriminant, and reliability .97 Data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test for independent samples.

The research finding was as follow:

1. The school administration based on the good governance of sub-district quality schools in Det Udom district under Ubonratchathani Primary Educational Service Area office 5, in general, and in various aspects were at a high level. The descending order was including morality, accountability, responsibility, the rule of law, participation, and cost – effectiveness respectively.

2. Compare the school administration based on the good governance as classified by school size in overall and aspects were different with statistical significance.

Keywords: The school administration based on the good governance; Sub-district quality schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2549) ได้กำหนดใน

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อให้การบริหารงานสถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ และมีความเข้มแข็ง และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาไทย สำหรับยุค Thailand 4.0 ที่กล่าวถึง 4 ประเด็นปฏิรูปเร่งด่วนของการศึกษาไทยและหนึ่งในประเด็นเหล่านั้นคือ คุณภาพและมาตรฐานของนักเรียนด้วยความมีธรรมภิบาล และนายกรัฐมนตรียังได้มีข้อสั่งการให้ทุกส่วนราชการดำเนินการให้ปี 2559 เป็นปีแห่งธรรมภิบาล

สถานศึกษาก็เป็นหน่วยราชการหนึ่งที่ตั้งขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรมและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของสมาชิกในสังคมให้สามารถติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคมช่วยอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในสังคมได้พัฒนาบุคลิกภาพ มีกิริยามารยาท จริยธรรม คุณธรรม เคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบควบคุม กำกับดูแลการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดกับครูผู้สอนและนักเรียนมากที่สุด คุณภาพของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ (ปรัชญา เวสารัชช, 2554) การนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีมาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งมีเป้าหมายในการทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข (อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า, 2548) เพื่อให้อยู่กับองค์การอย่างมีความสุขและยาวนาน (โสมวลี ชยามฤต, 2564) ผ่านกระบวนการความร่วมมือ การประนีประนอม การเอาชนะ การยอมให้ และการหลีกเลี่ยง (สุปราณีย์ พิรักษา, 2563)

สถานการณ์ในการบริหารในปัจจุบัน มีสาเหตุของปัญหาคือ ความบกพร่อง ความอ่อนแอและหย่อนประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารจัดการในระดับชาติ และระดับองค์กร ทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงการทุจริตและการกระทำผิดจริยธรรมในวิชาชีพการไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ขาดความโปร่งใส บริสุทธิ์ และยุติธรรม ส่งผลให้ระบบไม่มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสหรือช่องทางให้เกิดการทุจริตและผิดจรรยาบรรณในวิชาชีพ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (2562) มีการสำรวจข้อคิดเห็นของบุคลากร และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้เสียของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และจากเอกสารหลักฐานการเปิดเผยข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเรียงตามลำดับคะแนน คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจ ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ ด้านการใช้งบประมาณ การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ การแก้ไขปัญหาการทุจริต คุณภาพการดำเนินงาน ประสิทธิภาพการสื่อสาร การปรับปรุงระบบการทำงาน การเปิดเผยข้อมูล และการป้องกันการทุจริต ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนพัฒนาให้เกิดความเหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์และเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนางานด้านบริหารให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบล ในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

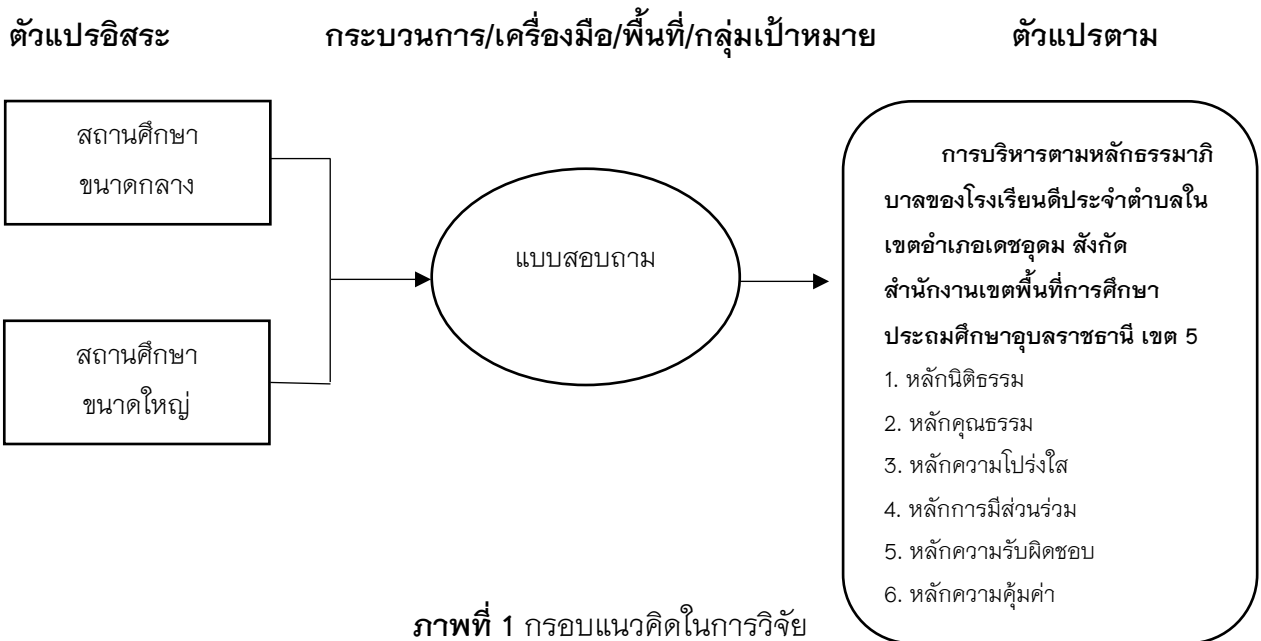
การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา มีปัญหาที่พบส่วนมากจะเป็นการขาดความร่วมมือจากบุคคลหรือภาคส่วนต่าง ๆ เนื่องจากขาดความตระหนักต่อประโยชน์ของส่วนรวม ขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักปฏิบัติ ซึ่งนำไปสู่สภาพปัญหาที่พบ จึงมีการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในการวางแผนพัฒนาให้เหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์และเป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนางานด้านบริหารให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป และยังทำให้ได้ข้อสรุปว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา เพราะเป็นแนวปฏิบัติในการจัดระเบียบสังคมที่มีความสำคัญครอบคลุมทุกภาคส่วน เป็นกฎเกณฑ์การปกครองที่มีความเป็นธรรมทำให้ไม่เกิดการฉ้อโกง ไม่มีการทุจริต ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เกิดความสันติสุขในสังคมพร้อมทั้งตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อประชาชนและมากขึ้น นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลยังช่วยกระตุ้นให้

กระบวนการประชาธิปไตยเกิดความสมบูรณ์ ระบบการบริหารงานของรัฐมีความยุติธรรมน่าเชื่อถือ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้มากขึ้น และทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างสังคมให้เข้มแข็งในทุกด้าน เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศ ลดปัญหาความรุนแรงในสังคมช่วยให้ประเทศพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นวิธีการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ทั้งยังช่วยสร้างคุณธรรมและจิตสำนึกทางปัญญา ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นหลักการที่สำคัญในการบริหารงานขององค์การ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชน ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนเป็นหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยประกอบด้วยหลัก 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) มีหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า โดยศึกษาเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาดังภาพที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่การวิจัย คือโรงเรียนตีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประชากร คือ ครูผู้สอนและ

บุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 360 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 186 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดชั้นภูมิตามโรงเรียนและการเทียบสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนจากนั้นใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้ค่า IOC เท่ากับ .98 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97 แล้วนำไปใช้เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบอิสระต่อกัน ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ข้อคำถามครอบคลุม 6 ด้าน ประกอบด้วย คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้ คือ 1) การวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้แบบทดสอบค่าที (t – test for Independent Samples)

วิธีการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการ

2. สร้างแบบสอบถามตามที่ได้ศึกษาและบอกปัญหาของการวิจัย แล้วนำเสนออาจารย์ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ≥ 0.5 ผู้วิจัยจึงเลือกไว้ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2554) ได้ค่า IOC เท่ากับ .98

4. นำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนท่าโพธิ์ศรีพิทยา จำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับ

คะแนนรวม (Item total correlation) ใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ทั้งฉบับได้เท่ากับ .97 (สมบัติ ทำยเรือคำ, 2553)

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามให้โรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และกำหนดวันรับคืนแบบสอบถาม โดยได้ส่งแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 186 ฉบับ ได้รับคืน 186 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ค่าที (t - test for Independent)

4. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 1

(n=186)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.05	.91	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.10	.90	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.06	.90	มาก
4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม	4.04	.90	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.05	.90	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.94	.87	มาก
รวม	4.04	.90	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความรับผิดชอบ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t – test for Independent samples) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ภาพรวม จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

(n=186)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	ขนาดกลาง (98 คน)		ขนาดใหญ่ (88 คน)		t	p
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.89	.55	4.23	.46	-3.457	.001*
2. ด้านหลักคุณธรรม	3.97	.48	4.24	.48	-2.718	.008*
3. ด้านหลักความโปร่งใส	3.96	.51	4.18	.43	-2.187	.004*
4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม	3.95	.51	4.15	.47	-2.064	.004*
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.91	.49	4.20	.46	-2.866	.005*

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	ขนาดกลาง (98 คน)		ขนาดใหญ่ (88 คน)		t	p
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.93	.52	3.96	.54	-2.719	.008*
รวม	3.94	.51	4.16	.47	-2.669	.005*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีค่า t-test เท่ากับ -2.669 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .005 ซึ่งมีความน้อยกว่า .05 (Sig.<.05) แสดงว่าค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นั่นคือกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีค่าแตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดกลาง (Mean=3.94) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ (Mean=4.16)

อภิปรายผลการวิจัย

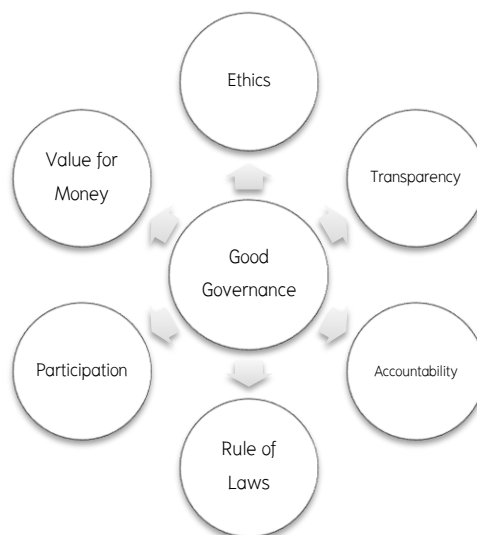
1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารถือการปฏิบัติโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารของโรงเรียนดีประจำตำบล ได้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลคือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง บริหารงานตามแบบแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบ และตรวจสอบได้ ไม่ทอดทิ้งหรือละทิ้งงาน ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการพัฒนาสถานศึกษา จัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรและการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ จำนวนค์ นาหนองตูม (2550) ได้ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่าข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาพบว่า สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานของสถานศึกษานั้นต้องยึดนโยบายจากส่วนกลางในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่างๆที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนาดของสถานศึกษาส่งผลให้การได้มาซึ่งทรัพยากรทางการศึกษาและการปฏิบัติงานที่ต่างกันประกอบกับผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดกลางต้องปฏิบัติหน้าที่หลายอย่างในเวลา เดียวกันทำให้การบริหารสถานศึกษาที่รับผลกระทบอย่างมากอีกทั้งคุณภาพของผู้เรียนก็ไม่เป็นไป ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรหมเมศวร์ คำผาบ (2549) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่นเขต 1 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูรย์ บัวชิต (2550) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ทั้งภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในรูปแบบ ETARPV model ดังภาพ

สามารถอธิบายได้ดังนี้

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนดีประจำตำบล ในเขตอำเภอเดชอุดม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 กำหนดตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) หลักคุณธรรม (Ethics) 2) หลักความโปร่งใส (Transparency) 3) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) 4) หลักนิติธรรม (Rule of Laws) 5) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 6) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) หรือที่เรียกว่า ETARPV model ในส่วนของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่จะทำให้การบริหารมีความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความถูกต้อง บริหารงานตามแบบแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ ไม่ทอดทิ้งหรือละทิ้งงาน ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการพัฒนาสถานศึกษา จัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรและการจัดการเรียนการสอน โดยน่านวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อลดต้นทุนสื่อ และใช้ทรัพยากรร่วมกันกับโรงเรียนอื่น

สรุป

บทความนี้ได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ขนาดของสถานศึกษา 2 ขนาด ประกอบด้วย 1) ขนาดกลาง 2) ขนาดใหญ่ และการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า ซึ่งการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจะช่วยให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนตีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรนำเสนองานวิจัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตฯ เพื่อให้มีการส่งเสริมทักษะกระบวนการการบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่จะต้องคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนตีประจำตำบลในเขตอำเภอเดชอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนในสังกัดมี

ระดับการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ในด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรควรให้ความสำคัญในเรื่องความคุ้มค่า นำเสนอผลให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับที่สูงขึ้น ได้ทราบปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา และให้การสนับสนุนสถานศึกษาที่ยังขาดความพร้อมในด้านปัจจัยต่าง ๆ ต่อการพัฒนาสถานศึกษา และอำนวยความสะดวก ในด้านการประสานงานขอความช่วยเหลือจากเครือข่ายผู้อุปถัมภ์ต่าง ๆ ให้มากขึ้น ตลอดจนควรมีการวางแผน การตรวจสอบการดำเนินงานในทุกขั้นตอน มีเกณฑ์ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม และรณรงค์ให้ครูและนักเรียนประหยัดทรัพยากรในโรงเรียน การใช้งบประมาณอย่างมีความคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษา
2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อนำมาเปรียบเทียบ ปรับปรุง และนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *แนวทางปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิติบุคคลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จำนงค์ นาหนองตูม. (2550). *การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2554). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2554). *หลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พรหมเมศร์ คำผาบ. (2549). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ไพฑูริย์ บัวชิต. (2550). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. (2542, 10 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง, หน้า 24-31.

สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุบลราชธานี เขต 5. (2562). *ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. อุบลราชธานี: สพป.อบ.5.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2559). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เรื่อง หลักธรรมาภิบาลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สุปราณีย์ พิรักษา. (2563). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากรวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 2(1), 21-30.

โสมวลี ชยามฤต. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์การภาครัฐและเอกชน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 38-50.

อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. (2548). ธรรมากับหลักสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ. *รัฐสภาสาร*, 53(10), 105-112.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Education and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.